

Het was in de kast zo donker als geronnen bloed. Ze hadden me erin geduwd en de deur op slot gedraaid. Ik haalde zwaar hijgend adem door mijn neus en deed ontzettend mijn best om rustig te blijven. Ik probeerde bij elke inademing tot tien te tellen en tot acht als ik langzaam uitademde. Er was een lap voor mijn gezicht gebonden. Die zat gelukkig zó strak in mijn open mond dat mijn neusgaten vrij waren, zodat ik mijn longen telkens vol kon zuigen met de maffe geur van die oude kast.

Ik probeerde mijn vingers onder het zijden sjaaltje te wurmen waarmee mijn handen op mijn rug waren vastgebonden, maar vanwege mijn afgekloven nagels kreeg ik er geen greep op. Had ik nog mazzel dat ik, toen ze de knoop aantrokken, mijn vingertoppen tegen elkaar had gedrukt en kracht had gezet om wat ruimte te houden.

Nu draaide ik mijn polsen en drukte ze tegen elkaar totdat ik speling begon te voelen. Ik gebruikte mijn duimen om het sjaaltje omlaag te trekken totdat ik de knoop tussen mijn hand-

palmen had... toen tussen mijn vingers. Als ze zo slim waren geweest om mijn duimen vast te binden, had ik het kunnen schudden. Stelletje imbecielen.

Eindelijk had ik mijn handen bevrijd, zodat ik de lap voor mijn mond weg kon trekken.

Nu de deur. Maar eerst moest ik zeker weten dat ze niet ergens op zolder op de loer lagen, dus ging ik op mijn hurken zitten en gluurde ik door het sleutelgat. Was ik even blij dat ze de sleutel eruit hadden gehaald. Er was niemand te bekennen; ik zag schaduwen en de gebruikelijke rotzooi en bric-à-brac, maar afgezien daarvan was de lange zolder leeg. De kust was veilig.

Met mijn handen boven mijn hoofd zocht ik op de tast een van de metalen klerenhangars aan de roede. Door de bovenkant in het sleutelgat te steken en de hanger recht te trekken, lukte het me om een L-vormige haak te maken, die ik tot in het hart van het stokoude sleutelgat stak. Handig porren en pielen leidde tot een bevrijdend klikje. Het was bijna té makkelijk. De deur zwaaide open en ik was vrij.

Ik liep met twee treden tegelijk de statige stenen trap af naar de hal en voor de deur van de eetkamer bleef ik even staan om mijn vlechten over mijn schouders naar achteren te gooien, want ik moest er netjes uitzien.

Vader stond er nog steeds op dat het diner stipt op tijd werd geserveerd en werd genuttigd aan de belachelijk grote eiken eettafel, net als toen mijn moeder nog leefde.

‘Zijn Ophelia en Daphne nog niet beneden, Flavia?’ informeerde hij knorrig, en hij keek op van *The British Philatelist*, dat opengeslagen naast zijn bord met vlees en aardappelen lag.

‘Ik heb ze al eeuwen niet gezien,’ zei ik.

Wat waar was. Ik had ze al een hele tijd niet gezien, niet meer sinds ze me geblinddoekt en gekneveld naar de zolder hadden

gedragen, om me vervolgens op te sluiten in de kast.

Vader keek me van boven zijn bril vorsend aan en hield dat zoals gewoonlijk vier seconden vol, waarna hij zich weer mompelend over zijn pagina's met kleverige schatten boog.

Ik glimlachte breed naar hem, breed genoeg om de beugel te onthullen die mijn tanden omklemde. Ik zag eruit als een goed gesorteerde ijzerwinkel, maar vader vond het nu eenmaal fijn om te zien dat hij waar kreeg voor zijn geld. Dit keer waren zijn postzegels boeiender.

Ik tilde het deksel van de handgeschilderde Spode groenteschaal en schepte een royale portie doperwtten op mijn bord. Met mijn mes als liniaal en mijn vork als schuif stelde ik de erwtjes met de precisie van een Zwitserse horlogemaker in militaire slagorde op, keurig in het gelid. Ik spietste het eerste erwtje linksonder aan mijn vork en stak het in mijn mond.

Het was allemaal Ophelia's schuld. Zij was zeventien, bijna volwassen, en dus kon je verwachten dat ze een soort van verstandig was. Toch? Dat ze samenspande met Daphne van dertien was zó oneerlijk. Bij elkaar opgeteld waren ze dertig jaar oud. Dertig! Terwijl ik pas elf was. Hoe onsportief kun je zijn? Zo'n ontzettende rotstreek schréeuwde om wraak.

De volgende ochtend was ik druk bezig tussen de flessen en kolven in mijn scheikundelaboratorium op de bovenste verdieping van de oostelijke vleugel toen Ophelia binnen kwam stormen. Onaangekondigd.

‘Waar is mijn parelsnoer?’

Ik haalde mijn schouders op. ‘Ik ben je schatbewaarder niet.’

‘Ik weet dat je het hebt gepikt. De Mint Imperials uit mijn lab met ondergoed zijn ook weg, en als pepermintjes in dit huishouden zoekraken, komen ze op de een of andere manier altijd in dezelfde stinkende mond terecht. Rara hoe kan dat.’

Ik stelde de vlam bij van de spiritusbrander die een beker-glas met rode vloeistof verhitte. ‘O, dus jij vindt dat jij je tanden zoveel beter poetst dan ik. Nou, je kunt m’n reet kussen.’

‘Flavia!’

‘Ik meen het, Feely. Ik ben het spuugzat dat ik altijd overal de schuld van krijg.’

Mijn terechte tirade werd afgekapt doordat Ophelia zich kip-pig over de beker met rode vloeistof boog, die net aan de kook kwam.

‘Wat is dat kleverige goedje op de bodem?’ Haar lange, ge-manicuurde vingernagel tikte tegen het glas.

‘Het is een experiment. Pas op, Feely, het is een bijtend zuur!’

Ophelia’s gezicht werd lijkwit. ‘Dat zijn mijn parels! Ze zijn nog van mammië geweest!’

Ophelia was de enige dochter van Harriet die onze moeder ‘mammië’ noemde; de enige van ons die oud genoeg was om herinneringen te hebben aan de vrouw van vlees en bloed die ons had gebaard, een feit waar Ophelia ons te pas en te onpas aan herinnerde. Harriet was omgekomen bij een ongeluk tijdens het bergbeklimmen toen ik net één jaar oud was, en er werd op Buckshaw weinig over haar gepraat.

Of ik jaloers was op Ophelia’s herinneringen? Koesterde ik wrok? Ik geloof van niet; het ging veel dieper. Op een kromme manier verfoeide ik Ophelia’s herinneringen aan onze moeder.

Langzaam keek ik op van mijn werk, waardoor de ronde glazen van mijn bril alleen nog maar flikkerend het licht weerkaatsen. Als ik dat deed, kreeg Ophelia altijd het gevoel dat ze zo’n verknipte Duitse wetenschapper uit een zwart-witfilm tegenover zich had.

‘Monster!’

‘Kreng!’ zei ik terug. Maar toen was Ophelia al na een zwie-

rige draai – goed gelukt, dat moest ik toegeven – naar buiten gestoven.

Vergelding liet niet lang op zich wachten, typisch Ophelia. Ze was niet, zoals ik, iemand die geduldig op een plan kon zitten broeden. Ik vind juist vind dat de perfecte wraakactie tot in de puntjes moet worden voorbereid. Maar goed, zo was Ophelia dus niet.

Na het eten, toen vader zich veilig op zijn studeerkamer had teruggetrokken om zich over zijn verzameling papieren koppen te buigen, had Ophelia veel te zachtjes het zilveren botermes neergelegd waarin ze een kwartier lang als een grasparkiet haar eigen spiegelbeeld had bewonderd. En toen kwam ze, opnieuw onaangekondigd, met een donderslag. ‘Eigenlijk ben ik niet je echte zus, moet je weten... en Daphne trouwens ook niet. Daarom zijn wij zo anders dan jij. Volgens mij is het nooit bij je opgekomen dat je bent geadopteerd.’

De lepel viel kletterend uit mijn hand ‘Dat is niet waar! Ik lijk als twee druppels water op Harriet. Iedereen zegt het.’

‘Ze heeft je uit een opvanghuis voor ongehuwde moeders gehaald, juist omdat jullie zo op elkaar leken,’ vervolgde Ophelia met een vies gezicht.

‘Hoe konden we nou op elkaar lijken als zij een volwassene was en ik een baby?’ Ik was niet op mijn mondje gevallen, dat zal duidelijk zijn.

‘Omdat je haar aan haar eigen babyfoto’s deed denken. Jezus, ze had ze zelfs meegenomen om te kunnen vergelijken.’

Ik deed een beroep op Daphne, die met haar neus in een in leer gebonden uitgave van *Het kasteel van Otranto* zat. ‘Dat is toch niet waar, hè, Daphne?’

‘Ik vrees van wel,’ zei ze terwijl ze achteloos een bladzijde omsloeg. ‘Vader wist dat je er kapot van zou zijn. We moesten zweren dat we je het niet zouden vertellen. In elk geval niet voor je

elfde. Hij heeft ons een eed laten afleggen.’

‘Een groenleren handtas,’ zei Ophelia. ‘Ik heb het met mijn eigen ogen gezien. Ik heb gezien dat mammië haar eigen babyfoto’s in die tas deed voordat ze naar het tehuis ging. Ik was toen pas zes, bijna zeven, maar ik zal haar witte handen nooit vergeten... haar vingers op de koperen slotjes...’

Ik sprong overeind van tafel en vluchtte in tranen de kamer uit. Pas de volgende ochtend bij het ontbijt dacht ik aan vergif.

Het was een listig plan, maar eigenlijk doodsimpel.

Buckshaw was letterlijk al eeuwenlang de residentie van onze familie, de De Luces. Ons georgiaanse huis was gebouwd ter vervanging van het elizabethaanse origineel, dat was platgebrand door dorpelingen die de De Luces van sympathie voor het Huis van Oranje verdachten. Dat we al vierhonderd jaar vrome katholieken waren, en dat ook waren gebleven, kon de woedende burgerij van Bishop’s Lacey echt geen zier schelen. ‘Het Oude Huis’, zoals het werd genoemd, was in vlammen opgegaan en het nieuwe bouwwerk was nu al ruim twee eeuwen oud.

Twee latere voorvaderen, Antony en William de Luce, die met elkaar overhoop lagen over de Krimoorlog, hadden het oorspronkelijke gebouw grondig verpest. Als gevolg van hun ruzie hadden ze er allebei een vleugel aangebouwd, William de oostelijke en Antony de westelijke.

Allebei leefden ze als een kluizenaar in hun eigen domein, en allebei hadden ze de ander verboden om ooit zelfs maar een voet over de zwarte streep te zetten die precies in het midden van de vestibule aan de voorkant begon, dwars door de hal liep en eindigde bij het toilet voor de butler achter de bediendentrapp. Hun uit gele baksteen opgetrokken uitbouwen, victoriaanse karbonkels, deden me denken aan de gespreide vleugels van

zo'n reusachtige engel op een knekelhuis. Door de hoge ramen en luiken was de façade van Buckshaw net het verbaasde gezicht van een kuise ouwe vrijster, met haar dat in een veel te strakke knot was getrokken.

Een latere De Luce, Tarquin – of Tar, zoals hij werd genoemd – maakte na een diepe geestelijke inzinking een puinhoop van wat een briljante carrière in de scheikunde had kunnen worden, waarop hij van de Universiteit van Oxford naar huis werd gestuurd.

Met het oog op de slechte gezondheid van de jongen had zijn liefhebbende vader kosten noch moeite gespaard om in de oostelijke vleugel een laboratorium te laten inrichten, uitgerust met degelijk spul: Duitse microscopen, een Duitse spectroscop, koperen precisieweegschaaltjes uit Luzern, en een mondgeblazen geisslerbuis waarmee de fluorescentie van verschillende gassen bestudeerd kon worden.

Op het bureau voor het raam stond een Leitz-microscop, waarvan het koper nog net zo warm en duur glom als op de dag dat het apparaat per ponykar van de trein in Buckshaw Halt was gehaald. Het spiegeltje kon zo worden gedraaid dat het de eerste stralen van de opkomende zon ving, en voor bewolkte dagen of gebruik in het donker had de microscop een speciale paraffinelamp.

Er stond zelfs een scharnierend menselijk skelet op wieltjes, dat Tar toen hij nog maar twaalf jaar oud was cadeau had gekregen van de grote natuurkenner Frank Buckland. (Pikant detail: diens vader had ooit het gemummificeerde hart van koning Lodewijk xiv verorberd.)

Drie muren van het lab gingen schuil achter hoge vitrinekasten. Twee daarvan stonden vol met ontelbare rijen chemicaliën in stopflessen, keurig geëtiketteerd in het schoonschrift van Tar de Luce, die uiteindelijk tegen de verwachting in iedereen over-

leefde. Hij overleed in 1928 op zestigjarige leeftijd, midden in zijn chemische koninkrijk. Daar werd hij op een ochtend gevonden door de huishoudster, met zijn ene dode oog nog starend door de lens van zijn dierbare microscoop. Het gerucht ging dat hij onderzoek deed naar de afbraak van stikstofpentoxide. Als dat waar was, was het de eerste keer dat er onderzoek werd gedaan naar een chemisch proces dat uiteindelijk tot de ontwikkeling van de atoombom zou leiden.

Het lab van oom Tar was afgesloten en door de stoffige jaren heen in een bedompte stilte intact gehouden, totdat mijn ‘merkwaardige talent’, zoals vader het noemde, zich openbaarde en ik me het lab kon toe-eigenen.

Ik huiverde nog steeds van blijdschap als ik dacht aan de regenachtige herfstdag waarop ik voor het eerst met scheikunde in aanraking was gekomen.

Alsof ik een ervaren alpinist was had ik op zoek naar boeken die hoge trap in de bibliotheek beklommen, toen mijn voet weggleed en tegen een zwaar boek stootte, dat met een plof op de vloer viel. Toen ik het opraapte om de gekreukelde bladzijden glad te strijken, zag ik dat er niet alleen woorden in stonden, maar ook tientallen tekeningen, onder andere van armloze handen die vloeistoffen in eigenaardige glazen flacons goten. Het leken wel muziekinstrumenten uit een andere wereld.

Een elementaire studie van de scheikunde luidde de titel van het boek, en al gauw had ik geleerd dat jodium is afgeleid van een woord dat ‘violierkleurig’ betekent, en dat de naam broom afkomstig is van een Grieks woord dat ‘walgelijke lucht’ betekent. Dat waren dingen die ik wilde weten! Ik schoof de dikke rode pil onder mijn trui en ging ermee naar boven. Later pas zag ik de naam H.DE LUCE op de titelpagina. Het boek was ooit van Harriet geweest.

Vanaf dat moment verdiepte ik me zo vaak ik kon in dat boek.

Er waren avonden dat ik niet kon wachten tot het bedtijd was. Harriets boek was mijn geheime vriend geworden.

Alle alkalimetalen stonden er gedetailleerd in beschreven: metalen met prachtige namen als lithium en rubidium; alkali-gesteente zoals strontium, barium en radium. Ik barstte in gejuich uit toen ik las dat een vrouw, Madame Curie, radium had ontdekt.

En dan had je de giftige gassen: fosfine, arsine (zelfs één enkel belletje kon al fataal zijn), stikstofperoxide, waterstofsulfide ... de lijst was eindeloos lang. Ik ontdekte dat de formules voor deze chemische verbindingen uitgebreid waren beschreven, en was in de zevende hemel.

Toen ik mezelf eenmaal had geleerd om reactievergelijkingen te ontcijferen – bijvoorbeeld $K_4FeC_6N_6 = sK = 6KCN + Fe$, de beschrijving van wat er gebeurt als kaliumhexacyanoferraat van potas tezamen met kalium wordt verhit om cyaankali te verkrijgen – lag het hele universum voor me open: het was alsof ik op het kookboek van de heks uit een sprookje was gestuit.

Wat me nog het meest intrigeerde, was de ontdekking dat alles, de hele schepping – de hele handel! – bij elkaar werd gehouden door onzichtbare chemische verbindingen, en ik putte er een vreemd soort onverklaarbare troost uit dat alles, zelfs al konden we het niet zien in de wereld om ons heen, daadwerkelijk samenhang.

Ik legde niet meteen het voor de hand liggende verband tussen het boek en het verlaten laboratorium dat ik als kind had ontdekt. Maar toen het zover was, kwam mijn leven tot leven – als je snapt wat ik bedoel.

In oom Tars lab stonden de ontelbare scheikundeboeken die hij zo liefdevol had verzameld, en ik ontdekte al snel dat de meeste, als ik een beetje mijn best deed, mijn verstand niet al te ver te boven gingen.

Simpele experimenten volgden, waarbij ik de instructies tot op de letter volgde. Dat wil niet zeggen dat ik nooit stank of een enkel ontploffinkje heb veroorzaakt, maar dat doet er nu even niet toe.

Mijn opschrijfboekjes werden steeds dikker. Mijn werk werd nog geraffineerder toen ik eenmaal de mysteriën van de organische scheikunde ontdekte, en ik was in de wolken met de nieuwe kennis die je zo uit de natuur kon plukken.

In mij ontwaakte de gifmengster.

Ik sloeg om me heen in het gebladerte met een bamboe wandelstok, die ik uit de olifantspoot in de hal (onze paraplubak) had gevist. De warme zon was nog niet boven de hoge muren van rode baksteen rond de moestuin aan de achterkant van het huis geklommen, dus alles was nog zompig van de regen van de afgelopen nacht.

Ik banjerde door het hoge, al sinds vorig jaar niet meer gemaaid gras langs de voet van de muur totdat ik vond wat ik zocht: bladeren in trossen van drie, die door hun felrode gloed makkelijk te herkennen waren tussen de rest van het onkruid. Ik trok mijn katoenen tuinhandschoenen aan en ging luid fluitend aan het werk.

Later, in mijn *sanctum sanctorum*, mijn heilige der heiligen – ik was deze verrukkelijke uitdrukking tegengekomen in een biografie van Thomas Jefferson en had die als de mijne geadopteerd – stopte ik de kleurige bladeren in een glazen distilleerkolf en ik drukte ze goed aan. Toen pas deed ik mijn handschoenen uit. Nu kwam het leukste.

Ik sloot de kolf af, verbond hem aan de ene kant met een flacon kokend water, en aan de andere met een condensor van gebogen glas, waarvan het open einde boven een leeg bekeerglas hing. Terwijl het water wild borrelde, keek ik naar de stoom die

door de buis dwarrelde en in de kolf met bladeren ontsnapte. Ze begonnen al te krullen en zacht te worden nu de hete damp de kleine vaatjes tussen hun cellen opende, waarbij de olie vrijkwam waar het mij om te doen was.

Op deze manier hadden de oude alchemisten hun kunsten beoefend: vuur en stoom, stoom en vuur. Distillatie.

Wat genoot ik van dit werk.

Distillatie. Ik zei het hardop: ‘Dis-til-la-tie!’

Vol ontzag keek ik toe terwijl de stoom afkoelde en in de glazen krul condenseerde, en ik wrong in pure extase mijn handen toen de eerste dikke druppel vloeistof loskwam en met een hoorbaar *plop!* in de gereedstaande beker viel.

Toen het water was verkookt en de operatie voltooid, zette ik de vlam uit en keek ik met mijn kin steunend op mijn handpalm gefascineerd toe hoe de vloeistof in de beker twee verschillende lagen vormde: het heldere, gedistilleerde water op de bodem, en een lichtgele laag die op het water dreef. Dit was de essentiële olie uit de bladeren, urushiol geheten, een olie die onder andere bij het vervaardigen van lakwerk werd gebruikt.

Uit de zak van mijn trui diepte ik een glanzend goudkleurig kokertje op. Ik haalde de dop eraf en glimlachte bij het zien van de rode punt in het binnenste. Ophelia’s lippenstift, ontvreemd uit de lade van haar kaptafel, samen met de parels en de pepermuntjes. En Feely – Miss Snotlap – had het niet eens gemerkt.

Dat bracht me op een idee; ik stak er een in mijn mond en beet het met een luide krak stuk tussen mijn kiezen.

Het staafje lippenstift kwam er makkelijk uit, en ik stak de spiritusbrander weer aan. Er was maar een klein vlammetje nodig om het staafje tot een kleverige massa te smelten. Als Feely wist dat lippenstift van vischubben werd gemaakt, zou ze het spul vast niet meer zo royaal op haar lippen smeren. Ik nam me voor het haar te vertellen. Ik grijsde. Later.

Met een pipet zoog ik een paar millimeter olie op en die voegde ik druppel voor druppel toe aan de gesmolten lippenstift. Tot slot roerde ik het mengsel met een houten tongspatel energiek door elkaar.

Te dun, stelde ik vast. Ik pakte een fles en voegde er een kwakje bijenwas aan toe om de oorspronkelijke consistentie te herstellen.

Het was weer tijd voor de handschoenen. En voor de ijzeren kogelgietsvorm die ik uit Buckshaws tamelijk goed gesorteerde wapenmuseum had gepikt.

Raar, nietwaar, dat een staafje lippenstift precies hetzelfde formaat heeft als een doorsneekogel. Nuttige informatie, werkelijk waar. Ik nam me voor er die avond in bed nog eens over na te denken. Daar had ik het nu veel te druk voor.

Nadat ik het bewerkte rode staafje voorzichtig uit de vorm had gewipt en onder stromend water had afgekoeld, bleek het keurig in de gouden houder te passen. Ik draaide het een paar keer eruit en erin om te zien of alles echt goed werkte. Toen deed ik de dop er weer op.

Feely was een langslaper en zou nu nog zitten tutten met haar ontbijt.

‘Waar is mijn lippenstift, stomvervelende trut? Wat heb je ermee gedaan?’

‘Hij ligt in je la,’ zei ik. ‘Ik zag hem liggen toen ik je parels jatte.’

Gedurende mijn nog korte leven, altijd belaagd door twee zussen, had ik door schade en schande geleerd om nooit het achterste van mijn tong te laten zien.

‘Hij ligt niet in mijn la. Ik heb net nog gekeken.’

‘Had je je bril wel op?’ vroeg ik met een besmuikt lachje.

Vader had ons allemaal een bril laten aanmeten, maar Feely

weigerde de hare te dragen, en mijn brillenglazen waren zo ongeveer van gewoon glas. Ik droeg hem alleen in het lab om mijn ogen te beschermen, of als ik zielig wilde doen.

Feely sloeg met haar vlakke hand op tafel en stormde de kamer uit.

Ik stortte me met overgave op mijn tweede kom Weetabix.

Later noteerde ik in mijn opschrijfboekje:

Vrijdag 2 juni 1950, 09.42 uur. Proefpersoon gedraagt zich normaal maar sikkeneurig. (Sikkeneurig is normaal.) De eerste symptomen worden na twaalf tot tweeënzeventig uur zichtbaar.

Ik kon best wachten.

Mrs. Mullet, klein en grijs en zo rond als een biljartbal, had de pusachtige substantie die zij custard noemde over een deegbodem uitgesmeerd om er een taart van te bakken. Zoals gewoonlijk had ze ruzie met het kolossale Aga-fornuis in ons kleine keukentje.

‘O, Miss Flavia! Kom, help me eens met de oven, schat.’

Voordat ik een stap had kunnen zetten dook vader achter me op.

‘Flavia, we moeten praten.’ Zijn stem was zo zwaar als de loden schoenen van een diepzeeduiker.

Ik keek naar Mrs. Mullet om haar reactie te peilen. Ze sloeg altijd op de vlucht als er onenigheid dreigde, en ze had zich ooit, toen vader zijn stem verhief, in een kleed gerold en geweigerd er weer uit te komen totdat haar man erbij was gehaald.

Ze deed de ovendeur dicht alsof die van Waterford-kristal was gemaakt. ‘Ik moet ervandoor,’ kondigde ze aan. ‘Jullie kunnen de lunch zo uit de oven halen.’

‘Bedankt, Mrs. Mullet,’ zei vader. ‘We redden ons wel.’ Alsof

we ons ooit níet wisten te redden.

Ze opende de keukendeur en... slaakte een gil die een kat in het nauw haar niet zou hebben nagedaan. ‘O, lieve Heer! Vergeef me, kolonel De Luce, maar o, lieve Heer!’

Vader en ik moesten haar opzij duwen om naar buiten te kunnen kijken.

Het was een vogel, een kleine snip. Een morsdode kleine snip. Hij lag op zijn rug voor de deur, zijn vleugels gespreid als een kleine pterosauriër, en had een naargeestig waas over zijn oogjes. De lange, puntige snavel wees recht omhoog. Er was iets aan het scherpe snaveltje geprikt, en dat wapperde een beetje in het ochtendbriesje – een piepklein stukje papier.

Nee, geen gewoon stukje papier, een postzegel.

Vader bukte zich om beter te kijken en slaakte toen een gesmoorde kreet. Opeens greep hij naar zijn keel, zijn handen bevend als espenbladeren in de herfst, en zijn gezicht kreeg de kleur van een ongewassen vaatdoek.